

WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY Z PRZYRODY

W KLASIE CZWARTEJ

SERIA „TAJEMNICE PRZYRODY” WYD. NOWA ERA

Wiadomości i umiejętności poddawane sprawdzeniu na zakończenie każdego działu podręcznika przyporządkowano **kategoriom taksonomicznym celów nauczania**:

A – zapamiętanie wiadomości, **B** – zrozumienie wiadomości, **C** – stosowanie wiadomości w sytuacjach typowych, **D** – stosowanie wiadomości w sytuacjach nowych.

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)	Wymagania rozszerzające (ocena dobra)	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)	Wymagania wykraczające (ocena celująca)
Dział I. Odkrywamy tajemnice warsztatu przyrodnika (I półrocze)				
Uczeń: wymienia co najmniej po 3 elementy przyrody żywej i nieożywionej (B); podaje nazwy przyrządów służących do obserwacji przyrody (A); podaje nazwy głównych i pośrednich kierunków geograficznych (B); omawia jeden ze sposobów wyznaczenia głównych kierunków geograficznych (C); wyznacza dowolnym sposobem główne kierunki geograficzne (C).	Uczeń: wymienia pożądane cechy obserwatora przyrody (B); przyporządkowuje przyrządy do obserwowanych obiektów (C); posługuje się skrótami w zapisach nazw głównych i pośrednich kierunków geograficznych (C); wyznacza kierunki geograficzne za pomocą kompasu (C).	Uczeń: dobiera przyrządy do obserwowanych obiektów (C); wyjaśnia pojęcie <i>widnokrąg</i> (B); wymienia sposoby wyznaczenia głównych kierunków świata (A);	Uczeń: podaje przykłady powiązań między przyrodą nieożywioną i ożywioną (D); podaje przykłady cyklicznych zmian w przyrodzie (C); określa przeznaczenie poszczególnych części mikroskopu (B); porównuje dokładność różnych sposobów wyznaczenia kierunków świata (D).	Uczeń: wyjaśnia, jak zmiana jednego elementu przyrody może wpłynąć na pozostałe wybrane elementy (D); wymienia nazwy przyrządów służących do obserwacji odległych obiektów, głębin (B).

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)	Wymagania rozszerzające (ocena dobra)	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)	Wymagania wykraczające (ocena celująca)
Dział II: Odkrywamy tajemnice zjawisk przyrodniczych (I półrocze)				
<p>Uczeń:</p> <p>podaje przykłady ciał stałych, cieczy i gazów (B); wymienia właściwości mechaniczne wybranych ciał stałych (A); podaje przykłady przedmiotów wykonanych z ciał kruchych, twardych, i sprężystych (A); podaje przykłady wykorzystania w praktyce zjawiska rozszerzalności cieplnej cieczy (A); wymienia stany skupienia, w jakich występuje woda (A); podaje przykłady potwierdzające zjawisko parowania (A); na podstawie schematu omawia krążenie wody w przyrodzie (C); wymienia daty pierwszych dni kalendarzowych pór roku (A); podaje po 3 przykłady zmian zachodzących w przyrodzie w poszczególnych porach roku (B); wymienia składniki pogody (A); odczytuje wskazania termometru (C).</p>	<p>Uczeń:</p> <p>opisuje wpływ temperatury na zmiany stanu skupienia substancji (A); wymienia właściwości mechaniczne ciał stałych (A); podaje przykłady wykorzystania w życiu właściwości plastycznych i sprężystych ciał stałych (A); określa właściwości cieczy w zakresie kształtu i ściśliwości (A); opisuje wpływ temperatury na objętość gazów (B); podaje przykłady występowania wody w poszczególnych stanach skupienia (A); wyjaśnia na czym polega topnienie i krzepnięcie (B); rysuje schemat obiegu wody w przyrodzie (C); wyjaśnia pojęcia: <i>równonoc jesienna, równonoc wiosenna, przesilenie letnie, przesilenie zimowe</i> (B); wymienia po 3 nazwy ptaków odlatujących na zimę i pozostających w kraju (A); omawia rodzaje opadów (B); wymienia przyrządy służące do pomiaru składników pogody (A).</p>	<p>Uczeń:</p> <p>porównuje właściwości ciał stałych i cieczy w zakresie kształtu i ściśliwości (C); omawia parowanie (A); omawia schemat zmiany stanów skupienia wody (B); opisuje rolę poszczególnych czynników warunkujących istnienie życia na Ziemi (B); wymienia przyrządy służące do obserwacji meteorologicznych (A); omawia zmiany w pozornej wędrówce Słońca nad widnokregiem w poszczególnych porach roku (C); wyjaśnia pojęcia: <i>górowanie Słońca, południe słoneczne</i> (B); rozpoznaje rodzaje chmur (C); oblicza różnicę temperatur (C); wyjaśnia pojęcie <i>wilgotność powietrza</i> (B).</p>	<p>Uczeń:</p> <p>wyjaśnia, od czego zależą właściwości substancji (B); wyjaśnia, dlaczego ciała stałe mają określony kształt i określoną objętość (B); omawia rolę wody w przyrodzie (A); uzasadnia, że obieg wody pozwala zachować stałą jej ilość na Ziemi (D); porównuje wysokość Słońca nad widnokregiem oraz długość cienia w poszczególnych porach roku (C); wyjaśnia powstawanie zjawisk atmosferycznych: opadów, wiatrów (B); wyjaśnia pojęcie <i>ciśnienie powietrza</i> (B); formułuje problem badawczy i hipotezę do podanego opisu doświadczenia (D).</p>	<p>Uczeń:</p> <p>wyjaśnia, co to jest próżnia (B); wyjaśnia zasadę działania termosu (D); wyjaśnia, popierając przykładami zjawiska sublimacji i resublimacji (B); wyjaśnia, w jaki sposób zanieczyszczenia powietrza niszczą też wody, glebę i rośliny (B); wyjaśnia, następstwo pór roku (B).</p>

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)	Wymagania rozszerzające (ocena dobra)	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)	Wymagania wykraczające (ocena celująca)
Dział III. Poznajemy świat organizmów (I półrocze)				
<p>Uczeń:</p> <p>odróżnia organizm jednokomórkowy od wielokomórkowego (C); wymienia co najmniej 3 czynności charakteryzujące żywe organizmy (B); podaje przykłady poruszania się zwierząt (C); podaje przykłady organizmów rozmnażających się przez podział (C); z podanych organizmów układa łańcuch pokarmowy (C); podaje po 2 przykłady obrony przed wrogami w świecie roślin i zwierząt (B); określa zasady postępowania z hodowanymi organizmami roślinnymi i zwierzęcymi (B).</p>	<p>Uczeń:</p> <p>podaje przykłady organizmów jednokomórkowych i wielokomórkowych (A); nazywa wskazane narządy i organy (C); wymienia czynności życiowe organizmów (A); klasyfikuje organizmy ze względu na sposób odżywiania się i poruszania (C); nazywa ogniwa łańcucha pokarmowego (A); wymienia inne niż pokarmowe zależności między roślinami i zwierzętami (C).</p>	<p>Uczeń:</p> <p>wyjaśnia, na czym polegają: samożywność, cudzożywność, wymiana gazowa, wzrost organizmu (B); omawia cel wydalania (B); przyporządkowuje podane sposoby rozmnażania się do określonych organizmów (C).</p>	<p>Uczeń:</p> <p>porównuje organizmy jednokomórkowe i wielokomórkowe (C); wyjaśnia pojęcia: <i>komórka, tkanka, narząd</i> (B); wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo (B); omawia sposób wytwarzania pokarmu u roślin (B); wyjaśnia pojęcie <i>wzrost organizmu</i> (B); wyjaśnia pojęcie <i>rozmnażanie płciowe</i> (B); uzasadnia stwierdzenie, że rośliny nie mogłyby istnieć bez obecności zwierząt (D).</p>	<p>Uczeń:</p> <p>podaje przykłady najmniejszych i największych organizmów w świecie roślin i w świecie zwierząt (A); podaje przykłady pasożytów w przyrodzie (B); podaje przykłady roślin owadożernych (A); wymienia praktyczne zastosowania bezpłciowego rozmnażania się roślin (D); uzasadnia, że zniszczenie jednego elementu przyrody może doprowadzić do wyginięcia innych (D).</p>
Dział IV. Odkrywamy tajemnice ciała człowieka (I i II półrocze)				
<p>Uczeń:</p> <p>podaje po 3 przykłady pokarmu pochodzenia roślinnego i zwierzęcego (B); wymienia główne składniki odżywcze (A); nazywa narządy budujące przewód pokarmowy (jama ustna, przełyk, żołądek, jelito cienkie, jelito grube, odbył) (A);</p>	<p>Uczeń:</p> <p>omawia rolę poszczególnych składników odżywczych (B); opisuje funkcje poszczególnych narządów przewodu pokarmowego (B); wyjaśnia rolę tętnic i żył (B); wymienia składniki krwi (A); wymienia kolejno narządy układu oddechowego (A); odróż-</p>	<p>Uczeń:</p> <p>omawia rolę wybranych witamin w organizmie (B); podaje przykłady skutków niewłaściwego odżywiania się (B); opisuje drogę pokarmu w organizmie (B); wymienia narządy wspomagające trawienie (A); omawia rolę poszczególnych składni-</p>	<p>Uczeń:</p> <p>uzasadnia konieczność spożywania różnorodnych pokarmów (D); wyjaśnia funkcję enzymów trawiennych (B); wskazuje miejsca mechanicznego i chemicznego przekształcania pokarmu (C); omawia rolę poszczególnych narządów układu oddech-</p>	<p>Uczeń:</p> <p>omawia rolę białek, cukrów, tłuszczów i witamin w organizmie (B); wymienia przyczyny najczęstszych chorób wątroby i trzustki (A); przedstawia krótkie informacje na temat chorób krwi (B); wskazuje różnice między oddychaniem a wymianą</p>

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)	Wymagania rozszerzające (ocena dobra)	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)	Wymagania wykraczające (ocena celująca)
<p>na schemacie układu krwionośnego wskazuje serce i naczynia krwionośne (C); wymienia 2 funkcje krwi (A); podaje nazwy głównych elementów szkieletu i wskazuje je na ilustracji (A/C); wyjaśnia pojęcie <i>stawy</i> (B); nazywa mięśnie, których pracę możemy kontrolować (A); na schemacie układu nerwowego rozpoznaje: mózg, rdzeń kręgowy, nerwy (C); z podanego zbioru cech płciowych wybiera cechy żeńskie i cechy męskie (C); podaje nazwy komórek rozrodczych męskich i żeńskich (A); podaje 2 przykłady zmian zachodzących w okresie dojrzewania u dziewcząt i chłopców (B); wymienia co najmniej 2 zasady dbania o swój organizm w okresie dojrzewania (C).</p>	<p>nia wdech od wydechu (C); wskazuje sytuacje, w których wzrasta zapotrzebowanie organizmu na pokarm i tlen (C); wymienia 2 funkcje szkieletu (A); podaje nazwy głównych stawów w organizmie człowieka (A); wymienia główne narządy układu nerwowego (A); wskazuje różnice w budowie ciała kobiety i mężczyzny (C); podaje nazwy narządów rozrodczych kobiety i mężczyzny (A); wyjaśnia pojęcia: <i>ciąża</i>, <i>plód</i> (B); podaje przykłady zmian zachodzących w poszczególnych okresach rozwojowych młodego człowieka (B); wymienia zmiany fizyczne zachodzące w organizmie w okresie dojrzewania (A).</p>	<p>ków krwi (B); podaje cel wymiany gazowej (B); porównuje zużycie tlenu podczas wykonywania różnych czynności (C); podaje przykłady narządów chronionych przez szkielet (B); wyjaśnia, czym są mięśnie szkieletowe i ścięgna (B); uzasadnia konieczność regularnych ćwiczeń fizycznych dla prawidłowego funkcjonowania organizmu (D); omawia rolę narządów budujących układ nerwowy (B); omawia budowę układów rozrodczych: żeńskiego i męskiego (B); wyjaśnia pojęcie <i>zapłodnienie</i> (B); na schematycznym rysunku układu rozrodczego żeńskiego wskazuje miejsce zapłodnienia (C); wymienia co najmniej 2 przykłady zmian psychicznych zachodzących w okresie dojrzewania (A); formułuje podstawowe zasady higieny w okresie dojrzewania (C).</p>	<p>wego (B); wyjaśnia związek między odżywianiem, oddychaniem a krążeniem krwi (B); wyjaśnia, jak pracują mięśnie szkieletowe (B); omawia rolę narządów zmysłów (B); dzieli narządy rozrodcze kobiety i mężczyzny na zewnętrzne i wewnętrzne (C); omawia wpływ trybu życia matki podczas ciąży na rozwijający się płód (B); uzasadnia konieczność racjonalnego odżywiania się w okresie dojrzewania (D).</p>	<p>gazową (D); uzasadnia konieczność dbania o poszczególne układy organizmu człowieka (D); podaje przykłady skutków uszkodzeń układu nerwowego (B); podaje przykłady czynników, które mogą zakłócić rozwój płodu (B); wymienia czynniki, które mogą opóźnić okres dojrzewania (A).</p>

Dział V. Odkrywamy tajemnice zdrowia (II półrocze)

<p>Uczeń: wymienia czynniki pozytywnie i negatywnie wpływające na samopoczucie w domu i w szkole (A); przedstawia swój rozkład dnia (C); proponuje</p>	<p>Uczeń: proponuje sposoby eliminowania czynników negatywnie wpływających na samopoczucie (B); opracowuje własny rozkład dnia (D); wymie-</p>	<p>Uczeń: wymienia reguły, których powinno się przestrzegać przy planowaniu dnia (A) ; uzasadnia potrzebę planowania zajęć w ciągu dnia i ty-</p>	<p>Uczeń: wskazuje skutki dla organizmu wywołanie właściwym planowaniem dnia (D); wymienia zasady zdrowego stylu życia (B); wyjaśnia, na czym</p>	<p>Uczeń: uzasadnia konieczność przestrzegania ustalonego rytmu dobowego (D); wyjaśnia pojęcie <i>wrota zakażenia</i> (B); podaje przykłady chorób</p>
---	---	--	--	---

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)	Wymagania rozszerzające (ocena dobra)	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)	Wymagania wykraczające (ocena celująca)
<p>ewentualne zmiany, które może do niego wprowadzić (D); wyjaśnia znaczenie odpoczynku w życiu w tym snu (C); podaje 3 zasady właściwego odżywiania się (B); poprawnie odczytuje informacje podawane na opakowaniach produktów spożywczych (D); wymienia objawy chorób zakaźnych (B); podaje nazwy co najmniej 2 chorób zakaźnych wieku dziecięcego (A); wymienia co najmniej 2 przyczyny zatruc pokarmowych (B); wymienia poznane choroby pasożytnicze człowieka (B); omawia zasady bezpieczeństwa na drodze (C); podaje zasady postępowania w przypadku drobnych skaleczeń lub złamań kończyn (C); na podstawie ilustracji wymienia charakterystyczne cechy muchomora sromotnikowego (C); wymienia substancje zaliczane do używek (A); przedstawia przykłady społecznych skutków alkoholizmu (D).</p>	<p>nia co najmniej 2 zasady higieny żywienia (A); wyjaśnia, co to jest gorączka (B); podaje przynajmniej 3 przykłady chorób odzwierzęcych (B); omawia zasady bezpiecznego korzystania z domowych urządzeń elektrycznych (C); podaje numery telefonów alarmowych (A); podaje zasady postępowania w przypadku zranienia, poparzenia (C); podaje przykłady negatywnego wpływu nikotyny i narkotyków na organizm człowieka (C).</p>	<p>godnia (C); podaje przykłady skutków niewłaściwego odżywiania się (B); podaje przyczyny chorób zakaźnych (A); wymienia objawy zatruc pokarmowych (A); omawia przyczyny i objawy alergii (B); formułuje co najmniej 4 zasady higienicznego trybu życia (C); wyjaśnia pojęcie <i>profilaktyka</i> (B); wymienia zagrożenia związane ze środkami chemicznymi i lekami (B); wyjaśnia, czym jest uzależnienie (B).</p>	<p>polega prawidłowe odżywianie się (B); wskazuje źródła zakażeń i czynniki sprzyjające zakażeniom (B); opisuje najczęstsze choroby pasożytnicze (C); rozróżnia odporność wrodzoną i nabytą (C); opisuje sposób postępowania w przypadku podejrzenia zatrucia grzybami (A); omawia zasady udzielania pierwszej pomocy przy skręceniach stawu, zwichnięciach, poparzeniach (C); wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>asertywność</i> (B).</p>	<p>pasożytniczych innych niż wymienione w podręczniku i sposoby zapobiegania tym chorobom (C); wyjaśnia potrzebę szczepień ochronnych (B); wyjaśnia, kiedy podaje się surowicę (B).</p>

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)	Wymagania rozszerzające (ocena dobra)	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)	Wymagania wykraczające (ocena celująca)
Dział VI. Poznajemy krajobrazy (II półrocze)				
<p>Uczeń:</p> <p>wykonuje rysunek przedmiotu w podanej skali, mając podane wymiary w skali (C); wyjaśnia, co to jest plan obszaru (B); określa przeznaczenie wybranych rodzajów map (B); odczytuje informacje zapisane w legendzie planu, mapy (C); wskazuje na mapie podane obiekty (C); wskazuje kierunki geograficzne na planie i mapie; rozpoznaje na zdjęciach rodzaje krajobrazów (C); wymienia rodzaje wzniesień (A); rozpoznaje i nazywa skały typowe dla miejsca zamieszkania (C); zna budowę gleby (A); wskazuje na mapie zbiorniki wodne (C); wymienia rodzaje wód na Ziemi (A); wymienia 2–3 formy ochrony przyrody w Polsce (A); wyjaśnia, na czym polega ochrona całkowita (B).</p>	<p>Uczeń:</p> <p>oblicza wymiary przedmiotów lub obiektów w skali 1 : 10; 1 : 100 (D); wyjaśnia pojęcia: podziałka liniowa, mapa (B); identyfikuje obiekty przedstawione na planie lub mapie za pomocą znaków topograficznych (C); wymienia rodzaje krajobrazów (A); rozróżnia rodzaje wzniesień (C); rozpoznaje formy terenu na mapie ogólnogeograficznej (C); wie jakie są składniki skał (B); pokazuje na mapie położenie zbiorników wód słodkich słonych (C); nazywa pokazane zbiorniki (A); wyjaśnia, co to są parki narodowe (B); podaje przykłady obiektów chronionych (B); opisuje sposób zachowania się na obszarach chronionych (B); wyjaśnia, na czym polega ochrona częściowa(B).</p>	<p>Uczeń:</p> <p>wyjaśnia, co to jest plan przedmiotu (B); oblicza wymiary przedmiotu w różnych skalach, np. 1 : 5; 1 : 20; 1 : 50 (D); wyjaśnia, na czym polega orientowanie planu, uogólnianie mapy (B); wymienia składniki, które należy uwzględnić, opisując krajobraz (A); rozróżnia rodzaje zagłębień (C); klasyfikuje wypukłe formy terenu, wykorzystując przedziały wysokości (C); wymienia cechy oraz przykłady skał litych, zwięzłych luźnych (B); charakteryzuje etapy powstawania gleby (B); porównuje ilość wody słodkiej i słonej na Ziemi (C); klasyfikuje zasoby wody na Ziemi (C); podaje przyczyny przekształcenia krajobrazu naturalnego przez człowieka (A); opisuje krajobraz wielkomiejski (B); wymienia działania człowieka służące ochronie przyrody (A); wyjaśnia cel ochrony przyrody (B); wyjaśnia, co to są rezerваты przyrody (B).</p>	<p>Uczeń:</p> <p>wyjaśnia, co to jest skala (B); zapisuje skalę różnymi sposobami (C); wyjaśnia związek odległości na mapie z zastosowaną skalą (większa, mniejsza) (D); podaje przykłady działalności człowieka skutkujące przekształcaniem krajobrazu (B); klasyfikuje wypukłe i wklęsłe formy terenu, wykorzystując przedziały wysokości (C); wyjaśnia znaczenie gleby w przyrodzie (C); opisuje proces przekształcania krajobrazu naturalnego w miejsko-przemysłowy (B); wskazuje różnice między parkiem narodowym a parkiem krajobrazowym (C); wyjaśnia, na czym polega ochrona gatunkowa (B).</p>	<p>Uczeń:</p> <p>przelicza skale planów i map (D); wskazuje pozytywne i negatywne skutki przekształcenia (lub nie) krajobrazu najbliższej okolicy (D); podaje przykłady organizmów żyjących w wodach słonych na różnych szerokościach geograficznych (B); przedstawia idee akcji służących ochronie przyrody (A).</p>

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)	Wymagania rozszerzające (ocena dobra)	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)	Wymagania wykraczające (ocena celująca)
Dział VII. Odkrywamy tajemnice życia w wodzie i na lądzie (II półrocze)				
<p>Uczeń:</p> <p>wymienia kilka organizmów żyjących w środowisku wodnym (A); podaje co najmniej 4 przykłady organizmów żyjących w wodzie słodkiej i słonej (B); wskazuje przystosowania w budowie ryby do życia w wodzie (C); zna pojęcia: <i>jezioro, staw, morze, ocean</i> (A); podaje 3 przykłady środowisk lądowych (B); wymienia kolejno warstwy lasu (A); przyporządkowuje organizmy do poszczególnych warstw lasu (C); wyjaśnia, jak należy się zachowywać w lesie (B); ; rozpoznaje 2–3 gatunki grzybów jadalnych (C); omawia znaczenie łąk, posługując się co najmniej dwoma przykładami (B); rozpoznaje co najmniej 3 rośliny uprawne oraz podaje sposoby ich wykorzystania (C).</p>	<p>Uczeń:</p> <p>opisuje przystosowania roślin do życia w wodzie (C); wymienia kolejno odcinki rzeki od źródła do ujścia (A); porównuje warunki panujące w górnym i dolnym biegu rzeki (C); omawia warunki życia w jeziorze w różnych porach roku (B); wymienia strefy występujące jeziorze (B); określa czynniki utrudniające życie na pustyni, w wysokich partiach gór, na obszarach polarnych (B); podaje po 2 przykłady organizmów żyjących w poszczególnych warstwach lasu (A); odróżnia gatunki grzybów jadalnych od gatunków grzybów trujących (D); omawia znaczenie lasów (B); wymienia przykładowych mieszkańców łąki i jej „gości” (B); omawia znaczenie wskazanych roślin uprawnych (B).</p>	<p>Uczeń:</p> <p>wyjaśnia, dlaczego najczęściej organizmów żyje w strefach przybrzeżnych (B); wyjaśnia, w jaki sposób powstają źródła i rzeki (B); wyjaśnia, jak oddychają zwierzęta żyjące w wodzie (B); porównuje warunki panujące w poszczególnych odcinkach rzeki (C); omawia przystosowania organizmów żyjących w poszczególnych odcinkach rzeki (C); omawia warunki życia w jeziorze w różnych jego strefach (B); wymienia czynniki warunkujące życie na lądzie (A); opisuje poszczególne warstwy lasu z uwzględnieniem występującą w nich roślin i zwierząt (C); przedstawia zmiany zachodzące na łące w różnych porach roku (B); wyjaśnia pojęcie <i>chwasty</i> (B).</p>	<p>Uczeń:</p> <p>wyjaśnia związek między głębokością zbiornika a liczbą żyjących w nim organizmów żywych (B); wymienia charakterystyczne cechy organizmów żyjących w środowisku wodnym (A); wyjaśnia, jak rzeka rzeźbi krajobraz (B); porównuje warunki życia w wodzie i na lądzie (C); charakteryzuje wybrane organizmy jeziora (B); rozpoznaje organizmy występujące w poszczególnych warstwach lasu (C); wskazuje powiązania między organizmami żyjącymi na łące (D); przedstawia przykładowy łańcuch pokarmowy obejmujący zwierzęta żyjące na polu (D).</p>	<p>Uczeń:</p> <p>podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu rzeki na organizmy żyjące w jej pobliżu oraz na życie ludzi (B); opisuje na przykładach przystosowanie organizmów do życia na różnej głębokości jeziora (C); objaśnia rolę organizmów glebowych żyjących na łące (B); podaje przykłady naturalnych wrogów wskazanych szkodników upraw (B).</p>